

**MAGYARORSZÁG ÉS ERDÉLY ORVOSAINAK
RÖVID ÉLETRAJZA**

**(Scurtă biografie a medicilor din Ungaria și Ardeal)
(Centuria a II-a, Partea a II-a)**

Weszprémi István

Medicina, Budapest, 1968.

Lucrarea părintelui istoriei medicinei maghiare *Weszprémi István* (1723—1799), „*Succinta medicorum Hungariae et Transilvaniae, Biographia*” apărută în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, reprezintă astăzi o raritate bibliografică. Editura Medicina și Biblioteca de istoria medicinei din Ungaria a făcut un bun serviciu cercetării iatro-istoriografice internaționale, traducând în limba maghiară și

editând într-un volum bilingv această prețioasă operă care atât prin forma, cât și prin conținutul său caută să rămână fidelă originalului.

Primul volum al operei lui *Weszprémi* a apărut cu oțiva ani în urmă — în 1900 — iar cel de al II-lea în 1962. Ecoul lor a fost cât se poate de favorabil. Volumul al III-lea — penultim — al lucrării, recent apărut, îmbogățește cu noi date tabloul nostru despre *Weszprémi István*. Medicul luminist de odinioară, fizicuș al orașului Debrețin, — adept al lui *John Locke* și prieten cu *G. van Swieten* — nu scrie o operă biografică seacă. Micromonografiile pe care le publică în cel de al treilea volum al lucrării sale, valorifică deopotrivă criteriul biografic, bibliografic, evaluarea medico-istorică etc. Deseori vom întâlni publicarea unor fragmente din opera medicilor de care se ocupă, fapt cu atât mai important cu cât o bună parte din operele citate de *Weszprémi* s-au pierdut, așa că indicațiile sale sînt singurele noastre izvoare în legătură cu opera unor medici din Ungaria și Transilvania din secolele al XV—XVIII-lea.

Medicina ardeleană e bogat reprezentată și în acest volum. *Weszprémi* analizează și expune cu lux de amănunte atât activitatea medicilor ardeleni autohtoni cât și a medicilor străini, care și-au desfășurat activitatea în Transilvania. Astfel, între altele vom găsi bio- și ergografia lui *B. Arkosi Tegző*, *I. Auer*, *M. Brenner*, *J. Evangelista*, *P. Francisci*, *V. Gorgius*, *V. Gressing*, *P. Gyulai*, *M. Heldtius*, *I. Köpeczi*, *I. Krammer*, doctorul *László*, *I. Megerlein*, *A. Molnár*, *P. Szathmári Paksi*, *S. Slotze*, *Skultetus*, *I. Struthius*, *A. Ziegler*, *M. Váradi* și alții.

Metoda de stringere a datelor utilizată de *Weszprémi* este cea cunoscută și din celelalte volume ale operei sale. El întreține o corespondență deosebit de vastă cu savanții timpului său. Pe această bază reușește să întrunească materialul volumului III, care apare pentru prima dată la Viena în anul 1781. Este deosebit de semnificativ pentru spiritul critic al acestei opere faptul, că cercetarea iatro-istoriografică contemporană a putut întregi sau corecta numai în foarte mică măsură datele cuprinse în opera lui *Weszprémi*.

Savant cu preocupări enciclopedice, el publică și în acest volum sub formă de anexe, observații în legătură cu o serie de date din domeniul arheologiei, istoriei, numismaticii — rod al unor cercetări proprii. Dacă, citind aceste savante observații, uneori avem impresia că ele sînt în detrimentul unității operei, nu putem uita că perioada istorică în care lucrarea a fost scrisă, e cea a trezirii conștiinței naționale care caută ou o sete nepotolită vestigiile istorice ale trecutului.

Reeditarea operei lui *Weszprémi István* este un eveniment de mare importanță a iatro-istoriografiei maghiare. Traducerea lui *A. Kóváry* se dovedește deosebit de fidelă. Redactorii *S. Vértessy* și *P. Lovass*, lectorii dr. *K. Farkas*, regretatul *A. Palla* și *A. Tóth* au contribuit în egală măsură la reușita acestei opere, a cărei copertă fidelă cu originalul este opera graficianei *Klára Papp*. După acest volum așteptăm cu un și mai mare interes editarea volumului, IV, ultimul din lucrarea lui *Weszprémi*. Faptul că, această operă de mare valoare apare într-o ediție bilingvă, o face accesibilă nu numai iatro-istoriografilor din Ungaria și țara noastră, ci tuturor cercetătorilor pe plan mondial care se interesează de trecutul medico-istoric al acestor meleaguri.

J. Spielmann